

KONKURS PRZEDMIOTOWY

JĘZYK POLSKI

POZIOM PODSTAWOWY

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE I TECHNIKUM

SESJA JESIENNA 2026

Zakres obowiązujący przy konstrukcji arkuszy konkursowych

25

pytań A–D

1

poprawna odpowiedź

60 min

czas pracy

Zasady wspólne

- Zakres ma charakter kumulatywny: arkusz może sprawdzać wiadomości i umiejętności z wcześniejszych klas danego etapu oraz ze szkoły podstawowej.
- Zakres bieżący został ograniczony do materiału realnego do przeprowadzenia konkursu w dniach 30 listopada–6 grudnia 2026 r. Nie jest to pełny roczny zakres programu danej klasy.
- W zadaniach mogą pojawiać się teksty literackie i nieliterackie, dzieła sztuki, krótkie materiały kulturowe oraz fragmenty utworów potrzebne do rozwiązania poleceń.
- Znajomość treści całej lektury jest wymagana tylko wtedy, gdy została ona wprost wskazana w zakresie danej klasy. W pozostałych przypadkach niezbędny fragment zostanie zamieszczony w arkuszu.
- Sprawdzane mogą być: rozumienie tekstu, interpretacja, historia literatury, pojęcia teoretycznoliterackie, kształcenie językowe, argumentowanie oraz rozpoznawanie poprawnych form wypowiedzi.

Dlaczego liceum i technikum mają osobne rozpiski klas?

- Podstawa programowa jest wspólna, ale ramowy plan przewiduje 4 godziny języka polskiego tygodniowo w każdej klasie liceum oraz 3 godziny w klasach I–IV technikum i 4 godziny w klasie V.
- W technikum materiał od starożytności do literatury wojny i okupacji może być rozłożony na klasy I–IV, a literatura powojenna przypada przede wszystkim na klasę V. Dlatego mechaniczne kopiowanie kategorii licealnych do technikum byłoby nieprecyzyjne.
- Poniższe granice są konserwatywne i opierają się na obowiązującej podstawie oraz aktualnych układach materiału w głównych seriach podręcznikowych.

Zasada publikacyjna: arkusz konkursowy nie może wykraczać poza opublikowany zakres danej kategorii.

1. Zakres kumulatywny

- wiadomości i umiejętności polonistyczne ze szkoły podstawowej, w szczególności czytanie ze zrozumieniem, rodzaje literackie, podstawowe gatunki i środki stylistyczne, składnia, fleksja, słowotwórstwo, ortografia i interpunkcja.

2. Antyk grecko-rzymski

- ramy czasowe i najważniejsze cechy kultury antycznej; podstawowe znaczenie mitu, archetypu, toposu i motywu;
- najważniejsze idee filozofii antycznej w zakresie podstawowym: Sokrates, Platon, Arystoteles, stoicyzm i epikureizm;
- mitologia grecka – najważniejsi bogowie i bohaterowie, podstawowe mity oraz ich uniwersalne znaczenia;
- epos homerycki – podstawowe cechy; Iliada: świat bohaterów, honor, heroizm, fatum i rola bogów;
- teatr grecki i tragedia antyczna: zasada trzech jedności, konflikt tragiczny, fatum, katharsis, tragizm; Antygona – podstawowa problematyka i konflikt wartości.

3. Biblia jako kod kultury

- podstawowe informacje o Biblii, jej budowie i znaczeniu dla kultury europejskiej;
- motywy i gatunki biblijne rozpoznawane na podstawie fragmentu zamieszczonego w arkuszu: stworzenie świata, cierpienie, przemijanie, miłość, apokalipsa; psalm, przypowieść, hymn.

4. Kształcenie językowe i praca z tekstem

- akt komunikacji, nadawca, odbiorca, kontekst, intencja; podstawowe funkcje języka;
- znak językowy i inne rodzaje znaków; znaczenie dosłowne i przenośne; frazeologizmy pochodzenia mitologicznego i biblijnego;
- analiza tekstu literackiego, popularnonaukowego lub publicystycznego: temat, teza, argument, wniosek, funkcja środka językowego.

Lektury / teksty wymagane

- Jan Parandowski, Mitologia, część I: Grecja – główne mity i postacie;
- Sofokles, Antygona – znajomość utworu;
- Homer, Iliada – fragmenty i podstawowa problematyka; tekst potrzebny do szczegółowej analizy może być zamieszczony w arkuszu.

Granica zakresu

- bez średniowiecza jako bieżącego materiału konkursowego;
- bez obowiązku pamięciowej znajomości całych ksiąg biblijnych;
- bez szczegółowej historii filozofii antycznej i terminologii wykraczającej poza poziom podstawowy.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał z klasy 1 w zakresie podstawowym: starożytność, średniowiecze, renesans, barok i oświecenie oraz kształcenie językowe z tych klas.

2. Romantyzm – kontekst i idee

- ramy czasowe romantyzmu europejskiego i polskiego; najważniejsze cechy światopoglądu epoki;
- spór klasyków z romantykami; irracjonalizm, indywidualizm, ludowość, natura, historyzm, orientalizm, zainteresowanie duchowością i tajemnicą;
- romantyczny bohater i podstawowe cechy romantycznej kreacji świata.

3. Poezja i ballada romantyczna

- ballada jako gatunek synkretyczny; łączenie elementów lirycznych, epickich i dramatycznych;
- Adam Mickiewicz, Romantyczność – konflikt poznania racjonalnego i pozaracjonalnego, ludowość i programowy charakter utworu;
- wybrane ballady lub sonety romantyczne – analiza motywów, nastroju, symboliki i środków artystycznych na podstawie tekstu zamieszczonego w arkuszu.

4. Kształcenie językowe i argumentacja

- style funkcjonalne i ich rozpoznawanie; słownictwo neutralne i wartościujące;
- perswazja i podstawowe środki retoryczne; odróżnianie argumentu od przykładu;
- parafraza, streszczenie i syntetyzowanie informacji z dwóch krótkich tekstów.

Lektury / teksty wymagane

- Adam Mickiewicz, Romantyczność – znajomość utworu;
- inne teksty romantyczne mogą być wykorzystane w formie fragmentów zamieszczonych w arkuszu.

Granica zakresu

- bez Dziadów cz. III jako lektury wymaganej pamięciowo;
- bez Kordiana, Nie-Boskiej komedii i pełnego przeglądu twórczości romantyków;
- bez pozytywizmu jako bieżącego materiału klasy 2.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał z klas 1–2 w zakresie podstawowym, w tym romantyzm i pozytywizm oraz wskazane dla tych etapów lektury i umiejętności.

2. Młoda Polska – kontekst epoki

- ramy czasowe i nazwy epoki: Młoda Polska, modernizm, neoromantyzm; podstawowe przemiany kulturowe przełomu XIX i XX wieku;
- dekadentyzm, symbolizm, impresjonizm, ekspresjonizm i naturalizm – rozpoznawanie podstawowych cech;
- najważniejsze idee filozoficzne jako kontekst literatury: Schopenhauer, Nietzsche, Bergson – wyłącznie na poziomie podstawowych pojęć i wpływu na epokę.

3. Poezja młodopolska

- Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Jan Kasprowicz i Leopold Staff – rozpoznawanie typowych postaw, motywów i środków artystycznych na podstawie wskazanego lub zamieszczonego tekstu;
- motywy dekadencje, franciszkańskie, tatrzańskie i refleksyjne; symbol i impresjonistyczny sposób obrazowania.

4. Wesele Stanisława Wyspiańskiego

- podstawowa problematyka dramatu; relacje inteligencji i chłopów; diagnoza społeczeństwa polskiego;
- plan realistyczny i fantastyczny; funkcje wybranych zjaw i symboli; chocholi taniec jako symbol;
- dramat modernistyczny i synteza sztuk – podstawowe cechy.

5. Kształcenie językowe

- stylizacja i jej podstawowe odmiany; funkcja stylizacji w tekście;
- relacje znaczeniowe między wyrazami: synonimia, antonimia, homonimia, polisemia;
- analiza porównawcza krótkich tekstów i rozpoznawanie funkcji środków stylistycznych.

Lektury / teksty wymagane

- Stanisław Wyspiański, Wesele – podstawowa znajomość utworu;
- wiersze poetów Młodej Polski mogą być sprawdzane przede wszystkim na podstawie tekstu zamieszczonego w arkuszu.

Granica zakresu

- bez dwudziestolecia międzywojennego jako bieżącego materiału;
- bez Przedwiośnia, Ferdynand, twórczości Schulza i literatury wojny i okupacji jako nowych działów;
- bez szczegółowej historii filozofii modernizmu.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał z klas 1–3 w zakresie podstawowym, obejmujący epoki od starożytności do literatury wojny i okupacji oraz wskazane wcześniej lektury i umiejętności.

2. Kontekst powojenny i egzystencjalizm

- Europa i kultura po 1945 r. – podstawowy kontekst historyczny i doświadczenie kryzysu wartości;
- egzystencjalizm: wolność, odpowiedzialność, absurd, wybór, samotność – podstawowe pojęcia potrzebne do interpretacji tekstu.

3. Albert Camus, Dżuma

- powieść-parabola; dosłowny i uniwersalny sens epidemii;
- postawy bohaterów wobec zła, cierpienia i odpowiedzialności; heroizm codzienny i solidarność;
- elementy filozofii absurdu w interpretacji powieści.

4. George Orwell, Rok 1984

- dystopia i antyutopia; mechanizmy państwa totalitarnego;
- kontrola języka i myślenia, propaganda, nowomowa, manipulacja pamięcią i informacją;
- jednostka wobec systemu i podstawowa problematyka powieści.

5. Język, tekst i argumentacja

- język propagandy i manipulacji; eufemizm, slogan, wartościowanie, perswazja;
- analiza tekstu publicystycznego lub popularnonaukowego; rozpoznawanie tezy, argumentacji i sposobu organizacji wyводу;
- notatka syntetyzująca – rozpoznawanie poprawnej selekcji i zestawienia informacji; arkusz nie wymaga pisania długiej wypowiedzi.

Lektury / teksty wymagane

- Albert Camus, Dżuma – znajomość utworu;
- George Orwell, Rok 1984 – znajomość utworu.

Granica zakresu

- bez Tanga jako lektury wymaganej w tej sesji;
- bez pełnego przeglądu poezji i prozy PRL oraz literatury po 1989 r.;
- bez szczegółowej historii politycznej PRL – kontekst historyczny jest wymagany tylko w zakresie potrzebnym do interpretacji tekstów.

1. Zakres kumulatywny

- wiadomości i umiejętności polonistyczne ze szkoły podstawowej.

2. Antyk grecko-rzymski

- ramy czasowe i podstawowe cechy kultury antycznej; mit, archetyp, topos;
- najważniejsze mity greckie i ich uniwersalne znaczenia;
- podstawowe idee filozofii antycznej: Sokrates, Platon, Arystoteles, stoicyzm, epikureizm;
- epos homerycki – podstawowe cechy i motywy Iliady;
- teatr grecki, tragedia antyczna, konflikt tragiczny, fatum, katharsis; Antygona – podstawowa problematyka.

3. Kształcenie językowe

- akt komunikacji, intencja i podstawowe funkcje języka;
- znaki i ich rodzaje; frazeologizmy mitologiczne;
- czytanie i analiza tekstu literackiego oraz nieliterackiego.

Lektury / teksty wymagane

- Jan Parandowski, Mitologia, część I: Grecja – główne mity;
- Sofokles, Antygona – znajomość utworu;
- Homer, Iliada – podstawowa problematyka i analiza fragmentu.

Granica zakresu

- bez Biblii jako osobnego obowiązkowego działu – fragment biblijny może zostać wykorzystany wyłącznie jako materiał źródłowy z informacjami niezbędnymi do rozwiązania zadania;
- bez średniowiecza jako bieżącego materiału;
- bez szczegółowej historii filozofii.

1. Zakres kumulatywny

- materiał wcześniejszy: starożytność, Biblia, średniowiecze i renesans w zakresie podstawowym oraz kształcenie językowe z klasy 1.

2. Barok – epoka i światopogląd

- ramy czasowe, podstawowe cechy baroku i kontrreformacji; niepokój religijny i metafizyczny;
- vanitas, dualizm, paradoks, koncept, antynomia; podstawowe cechy barokowej estetyki;
- wybrane konteksty filozoficzne – jedynie na poziomie potrzebnym do interpretacji tekstu.

3. Literatura baroku i teatr

- poezja metafizyczna i konceptystyczna – rozpoznawanie środków i postaw na podstawie tekstu;
- William Szekspir, Makbet – problem władzy, winy, odpowiedzialności i tragizmu; podstawowe cechy teatru elżbietańskiego;
- Molière, Skąpiec – komizm, typ bohatera, konflikt wartości i podstawowe cechy komedii.

4. Kształcenie językowe

- style językowe; słownictwo neutralne i wartościujące;
- perswazja i manipulacja – podstawowe rozróżnienie;
- analiza funkcji środków retorycznych i stylistycznych.

Lektury / teksty wymagane

- William Szekspir, Makbet – znajomość utworu;
- Molière, Skąpiec – znajomość utworu.

Granica zakresu

- bez oświecenia jako nowego obowiązkowego działu;
- bez romantyzmu;
- bez szczegółowego przeglądu całej poezji barokowej.

1. Zakres kumulatywny

- materiał wcześniejszy od starożytności do oświecenia w zakresie podstawowym oraz kształcenie językowe z klas 1–2.

2. Romantyzm – kontekst i idee

- ramy czasowe, najważniejsze cechy romantyzmu europejskiego i polskiego;
- spór klasyków z romantykami; ludowość, irracjonalizm, natura, indywidualizm, orientalizm i historyzm;
- romantyczny bohater i podstawowe elementy romantycznej wizji świata.

3. Ballada i poezja romantyczna

- Adam Mickiewicz, Romantyczność – programowy charakter ballady i konflikt sposobów poznania;
- ballada jako gatunek synkretyczny; fantastyka, ludowość, moralność;
- wybrane utwory romantyczne – analiza na podstawie fragmentu zamieszczonego w arkuszu.

4. Kształcenie językowe

- style językowe i stylizacja – podstawowe rozpoznawanie;
- perswazja, wartościowanie i środki retoryczne;
- streszczenie, parafraza i syntetyzowanie informacji.

Lektury / teksty wymagane

- Adam Mickiewicz, Romantyczność – znajomość utworu;
- inne teksty romantyczne mogą być sprawdzane na podstawie fragmentów.

Granica zakresu

- bez Dziadów cz. III jako lektury wymaganej pamięciowo;
- bez pełnego kursu romantyzmu krajowego i emigracyjnego;
- bez pozytywizmu jako bieżącego materiału.

1. Zakres kumulatywny

- materiał wcześniejszy od starożytności do pozytywizmu w zakresie podstawowym oraz umiejętności językowe z klas 1–3.

2. Młoda Polska – epoka

- ramy czasowe i podstawowe nazwy epoki; modernizm, neoromantyzm;
- dekadentyzm, symbolizm, impresjonizm, naturalizm – podstawowe cechy;
- najważniejsze konteksty filozoficzne: Schopenhauer, Nietzsche, Bergson – bez szczegółowej historii filozofii.

3. Poezja i Wesele

- wybrane wiersze Tetmajera, Kasprowicza i Staffa – postawy, motywy, symbolika i obrazowanie na podstawie tekstu;
- Stanisław Wyspiański, Wesele – relacje inteligencji i chłopów, plan realistyczny i fantastyczny, podstawowe symbole i diagnoza społeczeństwa.

4. Kształcenie językowe

- stylizacja i jej funkcja;
- synonimia, antonimia, homonimia, polisemia;
- analiza porównawcza tekstów i rozpoznawanie funkcji środków artystycznych.

Lektury / teksty wymagane

- Stanisław Wyspiański, Wesele – podstawowa znajomość utworu.

Granica zakresu

- bez dwudziestolecia międzywojennego jako nowego działu;
- bez literatury wojny i okupacji jako nowego materiału jesiennego;
- bez Przedwiośnia, Ferdynurka i Schulza jako lektur bieżących.

1. Zakres kumulatywny

- materiał wcześniejszy od starożytności do literatury wojny i okupacji w zakresie podstawowym; w szczególności podstawowe lektury i pojęcia z klas I–IV technikum.

2. Literatura i filozofia po 1945 r.

- podstawowy kontekst kultury europejskiej po II wojnie światowej;
- egzystencjalizm: absurd, wolność, odpowiedzialność, wybór i samotność – jako kontekst interpretacyjny.

3. Albert Camus, Dżuma

- powieść-parabola i uniwersalny sens epidemii;
- postawy bohaterów wobec zła, cierpienia i odpowiedzialności; solidarność i heroizm codzienny;
- podstawowe związki powieści z filozofią absurdu.

4. George Orwell, Rok 1984

- dystopia i antyutopia; totalitaryzm i mechanizmy kontroli;
- nowomowa, propaganda, manipulacja informacją i pamięcią;
- jednostka wobec systemu.

5. Kształcenie językowe i praca z tekstem

- język propagandy, perswazja, manipulacja, eufemizm i wartościowanie;
- analiza tekstu publicystycznego i popularnonaukowego; teza, argument, wniosek;
- rozpoznawanie zasad poprawnej notatki syntetyzującej i wypowiedzi argumentacyjnej.

Lektury / teksty wymagane

- Albert Camus, Dżuma – znajomość utworu;
- George Orwell, Rok 1984 – znajomość utworu.

Granica zakresu

- bez Tanga jako obowiązkowej lektury tej sesji;
- bez pełnego przeglądu literatury PRL i literatury po 1989 r.;
- bez szczegółowej historii politycznej powojennej Polski.

Podstawa opracowania: obowiązująca w roku szkolnym 2026/2027 podstawa programowa języka polskiego dla liceum i technikum (zakres podstawowy), ramowe plany nauczania oraz porównanie aktualnych układów materiału w seriach podręcznikowych. Zakresy konkursów Olimpus i CES wykorzystano wyłącznie jako benchmark rynkowy.